

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ БАСКЕТБОЛУ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ НЕПРОФІЛЬНИХ ВУЗІВ

Стаття присвячена актуальним питанням розгляду системи організації і проведення занять з баскетболу серед студентів непрофільних ВУЗів. Проведено аналіз навчально-методичного матеріалу та виконано оцінку ефективності самих занять відповідно до видів підготовки студентів, що спеціалізувались у баскетболі.

Ключові слова: фізичне виховання, студенти, баскетбол, підготовка, вищі навчальні заклади.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному житті використання фізичних вправ як засобу фізичного виховання студентів все більше направлено на підвищення їх оздоровчого впливу. Для вирішення виявлених проблем найбільш ефективними засобами є, перш за все, спортивні ігри, і зокрема, баскетбол [1, 3].

Баскетбол, як спортивна гра, в першу чергу приваблює своєю яскравою видовищністю, наявністю великої кількості техніко-тактичних прийомів.[11] Володіючи високою динамічністю, емоційністю і в той час індивідуалізмом і колективізмом, баскетбол, на думку багатьох фахівців в області спорту, є одним з найефективніших чинників всебічного фізичного розвитку[2, 4]. Як засіб фізичного виховання, даний вид спорту знайшов широке застосування у різних ланках фізкультурно-оздоровчого руху [6, 10].

В системі освіти баскетбол включений в програми фізичного виховання дошкільників, загальної середньої, середньої, професійно-технічної, середньої спеціальної та вищої освіти [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Постановка проблематики останніх досліджень в галузі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів спрямована на підвищення уваги до тих індивідуумам, які не мали практики занять спортом ще до вступу у ВНЗ [5].

Актуальними також залишаються питання навчання студентів технічних вузів, що мають слабку підготовку з видів спорту, зокрема, у баскетболі, і які є недостатньо вивченими [7, 9].

Таким чином, висвітлення даної проблеми дуже важливо, так як баскетбол користується великою популярністю у студентів, будучи одним із засобів їх професійної підготовки [12].

Проведені нами дослідження виконані згідно з "Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2010-2014 рр." Міністерства освіти і науки, сім'ї, молоді та спорту України кафедри спортивних ігор Національного університету фізичного виховання і спорту України за темою 2.1.3: "Підвищення ефективності тренувального процесу та змагальної діяльності спортсменів високої кваліфікації у спортивних іграх" (номер державної реєстрації 0106U010768).

Формулювання мети і завдань досліджень. Виходячи з вищезазначеного метою наших досліджень явилось вивчення особливостей організації та проведення занять з баскетболу у системі фізичного виховання студентів непрофільних ВУЗів.

Задачі дослідження:

- 1) виконати аналіз науково-методичної літератури з метою визначення форми проведення занять з фізичної культури серед студентів;
- 2) виявити особливості організації і проведення занять з баскетболу серед студентів;
- 3) встановити ефективність проведення занять баскетболу у системі фізичного виховання студентів;
- 4) розробити практичні рекомендації з підвищення ефективності проведення занять з баскетболу серед студентів.

Методи та організація досліджень. Робота виконана на основі аналізу та узагальнення даних спеціальної літератури вітчизняних та зарубіжних фахівців у галузі науково-методичного та організаційного забезпечення процесу фізичного виховання серед студентів, з використанням педагогічних методів проведення досліджень, опитування та методів математичної статистики.

Дослідження проводились на базах Національного університету фізичного виховання і спорту України та Київського національного економічного університету ім. В.Г. Гетьмана. Кількість студентів, що приймали участь у дослідженнях становила 184 чоловіки: 95 студентів, що навчаються на першому курсі, 89 студентів – другий курс. Всі студенти на момент проведення досліджень не мали жодних відхилень у стані здоров'я і відвідували заняття з фізичного виховання на відділенні баскетболу тричі на тиждень.

Виклад основного матеріалу досліджень. Проведений нами у теоретичний аналіз навчально-методичного матеріалу з організації і викладання занять баскетболу у системі фізичного виховання студентів 1 та 2 курсу дав змогу виявити та узагальнити основні особливості роботи з студентами на заняттях з фізичної культури, що присвячені вивченню баскетболу саме, як виду спорту.

Ефективність викладених особливостей була перевірена нами під час проведення досліджень на базі Київського національного економічного університету ім. В.Г. Гетьмана.

Ефективність занять з баскетболу оцінювалась згідно з результатами опитування та виконання контрольних вправ та нормативів під час залікових занять відповідно до видів підготовки: теоретичної, фізичної, технічної та тактичної.

Рівень теоретичної підготовленості студентів визначався за результатами їх опитування, що проводилось перед початком занять під час загального шиккування. Студентам було задано десять запитань стосовно історії виникнення, становлення та формування баскетболу, як світового так і вітчизняного, правил гри та проведення змагань, а також щодо використання необхідного інвентарю та спортивної форми у баскетболі. Для усіх студентів запитання були однаковими та передбачали вибір правильної відповіді з двох або трьох запропонованих варіантів.

Умови оцінювання відповідей студентів були наступними: вірна відповідь студентів на 8-10 запитань (80-100 %) – "відмінно"; правильні відповіді на 5-7 (50-70 %) – "добре"; до 3 відповідей з 10 питань (до 30 %) – "задовільно".

Отримані результати опитування, свідчать про те, що загальний рівень теоретичної підготовленості студентів "добре".

Аналіз отриманих результатів показав, що найкраще володіють теоретичним матеріалом студенти 2 курсу: на оцінку "відмінно" відповіли 41 % загальної кількості студентів (39 студентів); "добре" – 55 % (52 студента) і "задовільно" – 4 % (4 студенти). Студенти, що навчаються на 1 курсі проявили рівень своїх знань у наступному порядку: "відмінно" – 20 % (18 студентів); "добре" – 68 % (61 студент) і "задовільно" – 12 % (10 студентів).

Рівень фізичної підготовленості студентів визначався під час проведення залікових нормативів і включав результати бігу на 20 м, що дало змогу охарактеризувати рівень розвитку швидкісно-силових якостей студентів та прояву елементарних форм швидкості.

Оцінка рівня фізичної підготовленості проводилась згідно з часом, який показали студенти, пробігаючи встановлену дистанцію. А саме: для студентів 1 курсу "відмінно" – 7,8 – 8,1 с; "добре" – 8,2 – 8,5 с і "задовільно" – 8,6 – 8,9 с.; для 2 курсу "відмінно" – 7,4 – 7,7 с; "добре" – 7,8 – 8,1 с; "задовільно" – 8,2 – 8,5 с.

Отримані результати свідчать про те, що рівень фізичної підготовленості, а саме прояв необхідних у баскетболі фізичних якостей серед студентів 1 і 2 курсу знаходиться на "відмінному" рівні.

Найкращий рівень прояву фізичних якостей спостерігається, як і під час досліджень з теоретичної підготовленості, серед студентів 2 курсу: "відмінно" – 81 % загальної кількості студентів (77 студентів); "добре" – 9 % (9 студентів) і "задовільно" – 10 % (9 студентів). На 1 курсі: "відмінно" – 78 % (69 студентів); "добре" – 12 % (11 студентів) і "задовільно" – 10 % (9 студентів).

Технічну підготовленість студентів оцінювали згідно контрольних нормативів при виконанні кидків зі штрафної лінії та передач двома руками від грудей у парах. Оцінка проводилась відповідно до наступних вимог: для студентів 1 курсу виконання штрафних кидків на "відмінно" – 3 влучання з 12 кидків; "добре" – 2 з 12 і "задовільно" – 1 з 12.; для студентів 2 курсу "відмінно" – 3 з 10; "добре" – 2 з 10; "задовільно" – 1 з 10. Вимоги щодо виконання передач двома руками від грудей за 30 с становлять: для студентів 1 курсу "відмінно" – 23 передач; "добре" – 22-20 передач і "задовільно" – 19-17 передач; для 2 курсу "відмінно" – 25 передач; "добре" – 24-23 передач; "задовільно" – 22-20 передач.

Сумарний аналіз отриманих результатів по двом тестам з виявлення рівня технічної підготовленості студентів показав, що найкращі результати продемонстрували студенти 2 курсу: "відмінно" – 67 % (64 студенти); "добре" – 13 % (12 студентів) і "задовільно" – 20 % (19 студентів). Студенти 1 курсу: "відмінно" – 52 % (46 студентів); "добре" – 23 % (20 студентів) і "задовільно" – 25 % (23 студенти).

Рівень тактичної підготовленості проводився шляхом опитування студентів на предмет знань індивідуальних, групових та командних взаємодій гравців у баскетболі та використання їх у ігровій практиці.

Оцінка рівня тактичної підготовленості проводилась відповідно до всіх студентів однаково: "відмінно" – вказати різницю між індивідуальними, груповими та командними взаємодіями; перелічити їх відповідно до тактичних дій у нападі і захисті, і використовувати під час проведення двосторонніх ігор; "добре" – перелічити будь-які відомі взаємодії гравців у нападі та захисті і продемонструвати їх на майданчику; "задовільно" – назвати будь-які взаємодії гравців у баскетболі у нападі чи у захисті.

Отримані результати показали, що рівень тактичної підготовленості студентів має дуже низькі показники. А саме: студенти 2 курсу на "відмінно" відповіли у 11 % випадків (10 студентів); "добре" – 8 % (8 студентів) і "задовільно" – 81 % (77 студентів). Студенти 1 курсу: "відмінно" – 2 % (2 студенти); "добре" – 19 % (17 студентів) і "задовільно" – 79 % (70 студентів).

Таким чином, аналіз ефективності занять баскетболу серед студентів показав, що три з чотирьох видів підготовки виконуються згідно навчального плану. Найкращі результати студенти продемонстрували під час встановлення рівня технічної, і особливо, фізичної підготовленості. Теоретична підготовка з освоєння навчального матеріалу з баскетболу виконувалась серед студентів на середньому рівні. Підсумок з виявлення рівня тактичної підготовки характеризується задовільними показниками.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Визначення ефективності організації і проведення занять з баскетболу у системі фізичного виховання студентів непрофільних вузів дало змогу встановити, що сучасні умови роботи вищих навчальних закладів встановлюють можливість освоєння навчального матеріалу зі спортивних ігор, у тому числі і баскетболу, на рівні підвищення в першу чергу фізичної підготовленості та освоєння технічних прийомів виду спорту за рахунок, частково, теоретичної та тактичної видів підготовки. Виявлення причин вибіркової підготовки студентів показало, що основними труднощами у роботі викладача фізичного виховання під час викладання матеріалу спортивних ігор являються умови проведення занять, нестача інвентарю, відсутність нової доступної навчально-методичної літератури та наглядного матеріалу, неможливість отримання необхідної системи знань та сучасної інформації з розвитку даного виду спорту, змін у системі підготовки спортсменів, організації і проведення змагань, оновлення правил та нормативних документів.

Перспектива подальших досліджень нашої роботи складатиме можливість дослідження системи організації і проведення занять спортивними іграми серед студентів непрофільних ВУЗів з метою встановлення їх ефективності та раціональності застосування у системі вищої школи.

Використані джерела

1. Анищенко, В.С. Физическая культура: методико-практические занятия студентов : учебное пособие / В.С. Анищенко. – М. : Изд-во РУДН, 1999. – 158 с.
2. Вальтин А.И. Проблемы современного баскетбола / А.И. Вальтин. – К., 2003. – 150 с.
3. Загороднев, В.Н. Построение тренировочного занятия / В.Н. Загороднев. – Тамбов, 1997. – 238 с.
4. Ильинич, В.И. Студенческий спорт и жизнь / В.И. Ильинич. – М. : Аспект-пресс, 1995. – 562 с.
5. Исаев, И.Ф. Теория и практика формирования профессионально-педагогической культуры преподавателя высшей школы / И.Ф. Исаев. – М., 1993. – 422 с.
6. Кареева, Т.М. Физическая культура в режиме дня студентов : учебное пособие / Т.М. Кареева. – Хабаровск, 2006. – 336 с.
7. Корягин В.М. Подготовка высококвалифицированных баскетболистов: [учебник для ВУЗов физ. воспитания] / В.М. Корягин. – Львов: Край, 1998. – 192 с.
8. Круцевіч Т.Ю. Теорія та методика фізичного виховання. – Т.2. – К.: Олімпійська література, 2003. – 458 с.
9. Назаренко, Л.Д. Оздоровительные основы физических упражнений / Л.Д. Назаренко. – М. : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2002. – 134 с.
10. Поплавський Л.Ю. Баскетбол / Л.Ю. Поплавський. – К.: Олімпійська література, 2004. – 442 с.
11. Хромаев З.М., Поплавський Л.Ю., Защук Г.С. Тетрадь тренера по баскетболу. – К.: Украина, 2003. – 128 с.
12. Якунин, В.А. Современные методы обучения в высшей школе : учебное пособие / В.А. Якунин. – С.-Пб. : Физкультура. – 340 с.

Maslova O.V., Marhovskyy D.O.

PECULIARITIES OF TEACHING THE BASKETBALL IN THE SYSTEM OF PHYSICAL EDUCATION STUDENTS OF NON-CORE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article is devoted to topical issues of consideration system of organization and conduct classes for students of non-core basketball universities. The analysis of educational and methodical material and made the most assessment of the effectiveness classes according to the types of students, specialized in basketball.

Key words: *physical education, students, basketball, training, higher education.*

Стаття надійшла до редакції 20.09.2013 р.

